

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות.

במדבר שיחה א.

פרשתינו א, מח-נג. נידבר יהוה אל־משה לאמר: אך את־מטה לוי לא תפקד ואת־ראשם לא תשא בתוך בני ישראל: ואתה תפקד את־הלויים על־משכן העדת ועל כל־כלי ועל כל־אשר־לו המה ישאו את־המשכן ואת־כל־כליו והם ישרתו וסביב למשכן יחנו: ובנסע המשכן יורידו אתו הלויים ובחנת המשכן יקימו אתו הלויים והנזר הקרב יומת: וחנו בני ישראל איש על־מחנהו ואיש על־דגלו לצבאתם: והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא־יהיה קצף על־עדת בני ישראל ושקרו הלויים את־משמרת משכן העדות:

רש"י ד"ה ולא יהיה קצף. אם תעשו כמצותי לא יהיה קצף, ואם לאו, שיכנסו זרים בעבודתם זו, יהיה קצף, כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר י"ז), פי יצא הקצף וגו':

כי תשא ל, כ. בבאם אל־אהל מועד ירחצו־מים ולא ימתו או בגשתם אל־המזבח לשרת להקטיר אשה ליהוה.

רש"י ד"ה ולא ימתו. הָא אִם לֹא יִרְחְצוּ יָמוּתוּ, שִׁפְתוֹרָה נֶאֱמָרוּ כְלָלוֹת, וּמְכַלֵּל לָאו אֵתָה שׁוֹמֵעַ הֵן:

(5) ספר הזכרון. ולא יהיה קצף. אם תעשה כמצותי לא יהיה קצף. ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם, יהיה קצף. ר"ל שאין הכונה שלא יהיה קצף כי במה נתחייבו קצף עד שמבשרם עתה שלא יהיה עליהם קצף. אבל הכונה להודיעם שאם לאו יהיה קצף על דרך מה שפרשתי בלא תמותו באהרן ובניו בפרשת ביום השמיני. ואומרו שיכנסו זרים בעבודתם לפי שאם היה אומר ואם לאו לא יהיה קצף, ותו לא, היה נראה שהוא חוזר על חניית הלויים סביב שאם לא יחנו יהיה קצף. ולזה אמר שחוזר למעלה להזכיר הקרב:

(2) שפתי חכמים סק"ר. יהיה קצף. יש מקשים דהא כל התורה נאמרה כללות ומכלל הן אתה שומע לאו.

(3) יתרו כ, יב. כבד את־אביך ואת־אמך למען יארכון ימך על האדמה אשר־יהיה אלהיך נתן לך.

רש"י ד"ה למען יארכון ימך. אם תכבד יארכון ואם לאו יקצרון, שדברי תורה נוטריקון הם גדר־שים – מכלל הן לאו ומכלל לאו הן (מכילתא):

תצוה כח, לה. והיה על־אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל־הקדש לפני יהוה ובצאתו ולא ימות.

רש"י ד"ה ולא ימות. מכלל לאו אֵתָה שׁוֹמֵעַ הֵן – אם יִהְיוּ לוֹ לֹא יִתְחַיֵּב מִיתָה, הָא אִם יִכְנָס מִחֶסֶר אֶחָד מִן הַבְּגָדִים הַלְלוּ, חֵיב מִיתָה בִּידֵי שְׁמַיִם (סנהדרין פ"ג):

באר מים חיים. הכוונה הא אם יכנסו יהי' קצף, שלא רצה הכתוב למנקט לשון קללה, ולא שהבטיחם הכתוב כי בשכר משמרת הקודש יסיר השם ית' כל חרון אף מישראל..

דבק טוב. לא יהיה קצף. קשה לרש"י פשיטא אם יעשה שלא יהיה קצף לכן פירש דקאי אדיוקו.

(8 שפתי חכמים. וי"ל דרש"י בא לפרש שלא נטעה לומר דהא דכתיב ולא יהיה קצף דקאי אדסמך ליה, וחננו בני ישראל וגו' והלויים יחנו וגו' לכן פירש אם תעשו ואם לא תעשו וכו' קאי אעבודת משכן פריקה וטעינה והקמתו כמו שמצינו גבי קרח. מצאתי:

(9 חיזקוני. ולא יהיה קצף ממה שאמר למעלה והזר הקרב יומת כמו שמצינו בעוזה.

(11 ראב"ע. וטעם על עדת בני ישראל. אחד מעדתם וכן ויקבר בערי גלעד עיר בן אתונות ורבים כמוהם:

(12 יי, יא. ויאמר משה אל-אהרן קח את-המחתה ותן- עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל- העדה וכפר עליהם כייצא הקצף מלפני יהוה החל הנגף.

(14 שמואל ב ו, ו-ז. ויבאו עד-גֵרֶן נכון וישלח עֲנָה אֶל- אֶרֶון הָאֱלֹהִים ויאָמַר בּוֹ כִּי שָׁמַט הַבָּקָר: ויִסְרָאֵף יְהוָה בְּעֲנָה ויָכַהוּ שָׁם הָאֱלֹהִים עַל-הַשֵּׁל ויָמַת שָׁם עִם אֶרֶון הָאֱלֹהִים:

(17 ראב"ע כאן. ושמרו הלויים. מצוה עליהם לשמור המשכן:

רמב"ן. והלויים יחנו סביב למשכן העדות ולא יתקו קצף – אף על פי שצאמר זה במשכן בקימתו בין הדגלים במקדש, הוא מצוה לדורות גם במקדש, כי מכאן תקנו המשמרות. וטעם וישמרו הלויים את משמרת משכן העדות – שישמרו אותו בליקלה וילכו סביב המשכן, כמו שאמרו (ספרי קרח קט"ז): הפקנים שומרים מבפנים והלויים מבחוץ, והם כלם כשומרים לראש המלך. כך שנינו בפרשתא של שלשים ושתים מדות: מדבר שאינו מתפרש במקומו ומתפרש במקום אחר כיצד וכו'. פירוש בן: "משפחות בני קהת יחנו" וגו' (במדבר ג': כ"ט), "משפחות בני גרשון יחנו על ירך המשכן ימה" (שם פסוק כג), "וינשיא בית אב למשפחות מררי וגו' על ירך

המשכן יחנו צפנה" (שם פסוק לה). אבל לא שמענו שצוהו הקדוש ברוך הוא שיעשה את בניו כ"ד משמרות. והיכן שמענו? "אלה פקדתם לעבודתם לבא לבית ה' כמשפטם ביד אהרן אביהם כאשר צוהו ה' אלהי ישראל" (דהי"א כד יט). למדנו שהיתה מצוה זו ביד משה ואהרן. ושנינו עוד במקסכת תמיד (פ"א מ"א): בשלשה מקומות הפקנים שומרים בבית המקדש. ואמרו בגמרא שילה (כו): מנא הני מלי? אמר אביי, דאמר קרא (במדבר ג': ל"ח): "והחוננים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרח משה", נהדר "אהרן ובניו שומרים משמרת המקדש" – אהרן בחד מקום ובניו בשני מקומות וכו', כדאיתא התם. למדנו שהן מצוות לדורות ואינן במשכן בלבד, והפסוקים בדברי הימים (א כג-כו) מפרשים בענין המשמרות וכל התקון:

לקוטי שיחות חלק יג עמוד 14. מכיון שבפסוק שלפניו כתוב כלשון זו ממש: "ואת משמרת כל העדה", מסתבר שגם שם הוא מלשון "מינוי" ... מאחר שב' הפסוקים באים בהמשך אחד. ולכן עה"פ "ושמרו את משמרתו" ופרש"י שהוא מלשון "מינוי" בכדי לאפוקי מל' שמירה המתפרשת בפשטות – כי אין סברא לפרשה אחרת ממה שמוכרחים לפרשה מיד בפסוק הסמוך.

(19 שפתי חכמים סק"ש. כמו שמצינו. רש"י פירש זה משום פירושו דלעיל שפירש יומת בידי שמים, שאל תקשה מנ"ל לכן הביא מעשה קרח:

משכיל לדוד. ולא יהיה קצף וכו' שמצינו במעשה קרח וכו' הוצרך רבינו לזה להחזיק פירושו דלעיל שפי' והזר הקרב יומת בידי שמים דלא תימא מנ"ל דילמא בחנק כמו כל מיתה האמורה בתורה סתם דאף על גב דמצינו בפ' משפטים וגם בעליו יומת והיינו בידי שמים התם אצטריך למכתב יומת דמשמע בידי אדם למגמר מיניה הא דדרשי' בפ"ק דסנהדרין דט"ו כמיתת בעלים כך מיתת השור וע"ש בתו' שהכריחו דאל"כ הול"ל ימות דיומת משמע בידי אדם. ולפי"ז תיקשי לפירש"י דלעיל דא"כ הכא דכתיב יומת מנ"ל לפ' בידי שמים ואי משום דכתיב הכא ולא יהיה קצף דלשון זה משמע בידי שמים דילמא הא והא איתא דבעדים והתראה יומת בידי אדם. ואי ליכא אז בקצף דבידי שמים דומיא דשבת דכתיב מחלליה מות יומת וכו' ונכרתה וכו'. ולכך מסיים רש"י כמו שמצינו במעשה קרח ללמד דע"כ ליכא למימר הכי שהרי גבי מעשה קרח היו שם עדים והתראה שהרי משה

התרה בהם כנראה בהדיא מן הכתובים ואפ"ה לא הומתו בידי אדם רק בקצף בידי שמים א"כ ממילא צריכין לפרש יומת בידי שמים והא דכתיב הכא יומת ולא ימות הואיל והוי בידי שמים י"ל דקמ"ל דבעון זה אינו דומה לשאר מיתה בידי שמים או כרת שאין הפורענות ממהרת לבוא אלא מאריך אפיה וגבי דיליה קמ"ל דהכא בכניסת זרים לאו הכי אלא הפורענות בא מיד דומה למיתת בית דין שאין ממתנינים לו וכדאשכחן בקרח. ואפי' שלזה ג"כ כוון במ"ש רש"י כמו שמצינו בקרח:

מזרחי לפסוק נא. יומת בידי שמים. ומה שאמרו כל מיתה האמורה בתורה סתם בחנק אינו אלא בשאר מיתת שבתורה אבל מיתות האמורות בקדש ומקדש כולן מיתתן בידי שמים שכך כתב הסמ"ג במצות ש"ט יומת בידי שמים שלא מצינו מיתת ב"ד בקדש ומקדש וכבר הארכתי בזה בפרש' אמור ע"ש ועוד שאחר זה פירש ואמר ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל שזו היא מיתה בידי שמים כמו שמצינו על מעשה קרח כי יצא הקצף והיתה מיתתן ב"ש כדלקמן:

(20) ראב"ע לפסוק נא. והזר. מבני לוי ואם הוא ישראל **יומת** ובית דין ימיתוהו:

(22) גו"א לפסוק נא. יומת בידי שמים. כתב הרא"ם, דיליף זה מדכתיב בתריה (ר' פסוק נג) "ולא יהיה קצף על בני ישראל", וזהו כמו שכתוב בקרח (להלן יז, יא) "כי יצא הקצף", דאירי בקצף שמים. ואין ראיה מזה כלל, דשם קצף דכתוב בידי שמים – אעדה קאי, שלא יהיה קצף אשאר ישראל, כמו שהיה בבני קרח שהיו מתים השאר שלא חטאו, כדכתיב (ר' להלן טז, כב) "אל אלקי הרוחות האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף", אבל החוטא בודאי במיתת בית דין. ומלשון "קצף", דכתיב "ולא יהיה קצף" אין ראיה, דאף על גב ד"קצף" פירושו בידי שמים, יש לפרש המיתה בידי אדם: לכך נראה דיליף ליה מקל וחומר, ומה הכהנים שהחמירה התורה בקדושתן – הזר הקרב לעבודתן אינו במיתת בית דין אלא בידי שמים, עבודת הלויים, שלא החמירה התורה בקדושתן, לא כל שכן. וזר ששימש במיתת שמים, מדכתיב בפרשת קרח (להלן יז, כח) "כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות", ולא כתב 'יומת', ו"יומת" בודאי מעצמו משמע, שלא בבית דין. [ו]עוד, דכתיב בפרשת בהעלותך (להלן ח, יט) "ולא יהיה בבני

ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש", ו"נגף" משמע מיתה בידי שמים בודאי:

(27) אלשיך. על כל עדת בני ישראל ואין זה רק על איכות קדושת הלויים כי מקום חנייתם יהיה בו קצף לישראל אם יחנו שם.

(30) ספרנו. אך את מטה לוי. אף על פי שאמרתי שאו את ראש כל עדת בני ישראל והלויים מכללם להיות נמנים גם הם מכל מקום הם נבדלים משאר עם ישראל ראשונה בענין המנין שלא יהיה מספר אישיהם ולא סכום כולם עם השאר:

(41) לקוטי שיחות חלק יג עמוד 51. בפירושו עה"פ ויקהל עליהם קרח גו' (שלפני פסוק זה) כתב רש"י: הלך אצל השבטים ופתה אותם כסבור רין אתם שעלי לבדי אני מקפיד איני מקפיד אלא בשביל כולכם כו' עד שנתפתו כולם. היינו שקרח הוא אשר פיתה את אנשי העדה ומשכם בדבריו שהוא מתכוון לטובתם וכו', עד שהכניסם בתלונות על משה ואהרן. והוא הדבר בנוגע לראשי המשתתפים בהמחלוקת שהם דתן ואבירם וגו' ואנשים מבני חמישים ומאתים", וכמו שפרש"י: בשביל שהי' שבט ראובן (שממנו היו דתן ואבירם וכו' ורובן" של הר"ן איש) שריו .. שכן לקחת ובניו נשתתפו עם קרח במחלוקתו" והיינו שהשתתפותם במחלוקת באה עי"ז שקרח פיתה אותם והסיתם עד שנדמה להם שטענתו נכונה "י. אבל הם מצ"ע לולא פיתויו של קרח, לא היו נכנסים למחלוקת זו.

(47) סוכה נב עמוד ב. אָמַר רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֶּן לִקְיֹשׁ: יִצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ, שְׁנֵאמַר: "צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ", וְאֵלְמָלָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁעוֹזֵר לוֹ — אֵינּוּ יָכוֹל לוֹ, שְׁנֵאמַר: "ה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ וְלֹא יִרְשָׁעֵנוּ בְּהִשְׁפָּטוֹ"

רמב"ם הלכות תשובה פרק ו הלכה ד. וקענן זה שואלין הצדיקים והנביאים בתפלתם מאת ה' לעזרם על הקצת. כמו שאמר דוד (תהלים כז יא) "הורני ה' דרךך". פלומר אל ימנעוני חטאי דרך הקצת שממנה אדע דרך ויחוד שמך. וכן זה שאמר (תהלים נא יד) "ורום נדיכה תסמכני" פלומר תניח רוחי לעשות חפצך ואל יגרמו לי חטאי למנעני מתשובה אלא תהיה הרשות בידי עד

שְׁאֵחָזֵר וְאָבִין וְאֵדַע דְּרָךְ הָאֲמִת. וְעַל דְּרָךְ זֶה כָּל הַדּוּמָה
לְפָסוּקִים אֵלֶּי:

(48) שם פרק ז הלכה ד. וְאֵל יְדַמָּה אָדָם בַּעַל תְּשׁוּבָה
שֶׁהוּא מְרַחֵק מִמַּעַלְת הַצְדִּיקִים מִפְּנֵי הַעֲוֹנוֹת וְהַחֲטָאוֹת
שֶׁעָשָׂה. אֵין הַדְּבָר כֵּן אֶלָּא אֶהוּב וְנִחְמָד הוּא לְפָנֵי הַבּוֹרָא
כְּאֵלוֹ לֹא חָטָא מַעֲלָם. וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁשָּׁכְרוּ הַרְבֵּה שְׁהָרִי
טַעַם טַעַם הַחֲטָא וּפְרַשׁ מִמֶּנּוּ וְכַבֵּשׁ יִצְרוֹ. אֶמְרוּ חֲכָמִים
מִקּוֹם שֶׁבַעֲלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין אֵין צְדִיקִים גְּמוּרִין יְכוּלִין
לַעֲמֹד בּוֹ. כְּלוּמַר מַעֲלָתָן גְּדוּלָּה מִמַּעַלְת אֵלוֹ וְשִׁלָּא חֲטָאוּ
מַעֲלָם מִפְּנֵי שֶׁהֵן כּוֹבְשִׁים יִצְרָם יוֹתֵר מֵהֶם:

שם הלכה ה. כָּל הַנִּבְיָאִים כָּלָן צוּי עַל הַתְּשׁוּבָה וְאֵין
יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בַּתְּשׁוּבָה. וְכִבֵּר הַבְּטִיחָה תּוֹרָה שְׁסוּף
יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּסוּף גְּלוּתָן וּמִיד הֵן נִגְאָלִין
שֶׁנֶּאֱמָר (דְּבָרִים ל א) "וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים" וְגו' (דְּבָרִים ל ב) "וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ" (דְּבָרִים ל ג) "וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ" וְגו':